

CZY WIESZ, ŻE?

Data publikacji 12.01.2021

Czy wiesz, że wiele zachowań nagannych społecznie uregulowano w Kodeksie wykroczeń? Część II.

W ramach Projektu „Czy wiesz, że?“, często Państwo zadajcie pytania o kwestie odpowiedzialności za tzw. drobne czyny, mniej dolegliwie społecznie. Czy są one jednak mniej dokuczliwe w naszym codziennym życiu?

W dniu dzisiejszym kontynuujemy dla Państwa cykl informacji na temat funkcjonowania w polskim systemie prawnym, Kodeksu wykroczeń. W kolejnych edycjach będziemy dalej zgłębiać ten przepis prawa, który jest bardzo często stosowany w działaniach Policji.

Przypominamy: Ten akt prawny jest dość „leciwy”, ponieważ został wprowadzony do porządku prawnego w 1971 roku. Może budzić zdziwienie jego rodowód z czasów PRL, ale po pierwsze był on wielokrotnie nowelizowany, a po drugie- odnosi się do względnie uniwersalnych zasad związanych z nakazem nienaruszania zasad współżycia społecznego.

Przestawiamy Państwu kilka norm wprowadzających.

Kwestie winy sprawcy wykroczenia:

Wykroczenie można popełnić zarówno umyślnie, jak i nieumyślnie, chyba że ustawa przewiduje odpowiedzialność tylko za wykroczenie umyślne.

Komentarz: Oznacza to w praktyce, że „nieznajomość prawa szkodzi”. Nawet jeżeli osoba nie wiedziała, że dane zachowanie może skończyć się odpowiedzialnością za popełnienie wykroczenia, to może ją spotkać odpowiedzialność. Ważne jednak, by czyn był zabroniony przez prawo oraz by był uznany za społecznie szkodliwy. Obie te przesłanki muszą być spełnione łącznie.

Zatem: Nieświadomość tego, że czyn jest zagrożony karą, nie wyłącza odpowiedzialności, chyba że nieświadomość była usprawiedliwiona.

Przykład: Kradzież chleba ze sklepu jest oczywiście karalna. Jeżeli jednak uczyni to osoba np. w skrajnym ubóstwie, bez środków do życia i czyniąc to w celu natychmiastowego zaspokojenia głodu, wówczas Sąd może uznać takie zachowanie za nieszkodliwe społecznie.

Szkodliwość społeczna czynu może być różna, dlatego wypracowano rozwiązania, które pozwalają ją określić. Przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu bierze się pod uwagę rodzaj i charakter naruszonego dobra, rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, wagę naruszonych przez sprawcę obowiązków, jak również postać zamiaru, motywację sprawcy, rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopień ich naruszenia

Wykroczenie umyślne zachodzi wtedy, gdy sprawca ma zamiar popełnienia czynu zabronionego, to jest chce go popełnić albo przewidując możliwość jego popełnienia na to się godzi.

Przykład: Kierowca samochodu chcąc szybciej znaleźć się w miejscu zamieszkania celowo przekracza dozwoloną prędkość. Działa zatem umyślnie. Jedynie stan wyższej konieczności, o którym napiszemy w kolejnych edycjach, może

zwolnić sprawcę od odpowiedzialności. Przewidywanie możliwości popełnienia wykroczenia i godzenie się na to zachodzi np. w sytuacji, kiedy kierujący rozpoczyna manewr wyprzedzania na odcinku z ograniczeniem prędkości i przewiduje, że w toku manewru może przekroczyć limit prędkości.

Wykroczenie nieumyślne zachodzi, jeżeli sprawca nie mając zamiaru jego popełnienia, popełnia je jednak na skutek niezachowania ostrożności wymaganej w danych okolicznościach, mimo że możliwość popełnienia tego czynu przewidywał albo mógł przewidzieć.

Przykład: Jeżeli osoba nabędzie mienie warte do 500 złotych, w okolicznościach pozwalających przypuszczać, że pochodzi ono z kradzieży, to jeśli było to działanie „bez przemyślenia”, bez zachowania ostrożności, nie od legalnego sprzedawcy sklepu, wówczas osoba taka odpowie za wykroczenie, nazywane potocznie paserstwem.

Podsumowanie: Aby stać się sprawcą wykroczenia niezbędne jest przypisanie winy. Niemożność przypisania winy sprowadza się do następujących okoliczności:

wieku sprawcy, gdyż sprawcy do 17 lat – z uwagi na niezrozumienie przez niego istoty czynu i jego stopień rozwoju psychicznego – nie można przypisać winy;

niepoczytalności sprawcy w chwili popełnienia czynu- wywołana może być upośledzeniem umysłowym, poważną chorobą psychiczną (np. paranoja), innymi zespołami zakłócającymi czynności psychiczne (otępienie starcze);

błędu, który dotyczy realizacji ustawowych znamion wykroczenia albo niezgodności popełnionego czynu z prawem, np. nabycie rzeczy w przekonaniu, że sprzedający zbywa ją legalnie.

[Link do treści Kodeksu wykroczeń ►](#)

O projekcie informacyjno-edukacyjnym ["Czy wiesz, że?"](#)

Zachęcamy do nadsyłania własnych pytań z obszaru działań Policji do lidera Projektu – młodszego inspektora Krzysztofa Łaszkiewicza, Pełnomocnika Komendanta Głównego Policji ds. Ochrony Praw Człowieka na adres: krzysztof.laszkiwicz@policja.gov.pl